

Ίατρικὰ χειρόγραφα.

Τῆ 18-ῃ Νοεμβρίου 1885 εἶδον ἐν τῇ κωμοπόλει Τσατάλτσα τῆς ἐπαρχίας Δράμας τρία νέα ἑλληνικὰ χειρόγραφα παρὰ τῷ ἐκεί τότε ἱερατεύοντι Ἰωάννη Ἀναστασιάδῃ, υἱῷ τοῦ ἱατροῦ Χαρισιάδου· ἦσαν δὲ καὶ τὰ τρία οὐχὶ παλαιότερα τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 18-ου αἰῶνος.

Τὸ πρῶτον σχήματος σηνήθους 4-ου ἠρίθμει σελίδας 406, ἐπιγραφὴν δὲ ἔφερε τὴν ἐξῆς: «Ἐγχειρίδιον περὶ τῶν μερικῶν ἤτοι ξεχωριστῶν παθῶν τῶν γυναικῶν, ἐν ᾧ περιγράφονται ἡ αἰτίαι, τὰ διαγνωστικά, καὶ προγνωστικά σημεῖα, καὶ τέλος ἡ θεραπεία ἐκάστου πάθους. Συντεθὲν μὲν παρὰ τοῦ πάτερ Βερναρδίνου Κριστίνη, μεταγλωττισθὲν δὲ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ἰδιώματος παρὰ τοῦ ἐν ἱατροῖς ἐλαχίστου Κωνσταντίνου Στεφάνου Φίτζιου τοῦ ἐκ Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων».

Τὸ δεύτερον σχήματος μεγάλου ἠρίθμει σελίδας 764, ἐπιγραφὴν δὲ ἔφερε τὴν ἐξῆς: «Στοιχεῖα τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φαρμακοποιητικῆς: ~ Περιέχοντα ὅλας τὰς θεμελιώδεις ἐργασίας ἐτούτης τῆς τέχνης, μὲ τοὺς διορισμοὺς των, καὶ μίαν ἐξήγησιν ἐτούτων τῶν ἐργασιῶν κατὰ τὰς χυμικὰς ἀρχὰς τὸν τρόπον τοῦ καλῶς ἐκλέγειν, κατασκευάζειν, καὶ ἐνώνειν τὰ ἱατρικὰ μὲ τὰς παρατηρήσεις, καὶ σχόλια ἐπάνω εἰς κάθε ὑπόθεσιν, τὰ μέσα διὰ νὰ διακριθῶν τὰ νοθευμένα ἢ ἀλλοιωμένα ἱατρικὰ τὰ γραμματεῖα, ἢτοι ρετζέτας τῶν ἱατρικῶν, ὅπου νεωστὶ ἐβάλθησαν εἰς χρῆσιν τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς πολλῶν τεχνῶν ὅπου ἐξήρτηνται ἀπὸ τὴν φαρμακοποιητικὴν, ὡσὰν ἡ τέχνη τῶν κουφετιέρων ἐκείνων ὅπου κατασκευάζουν τὰ εὐώδη νερὰ κτλ., καὶ τὴν διερμηνεύουσιν τῶν ἐνεργειῶν καὶ δόσεων τῶν ἱατρικῶν. Τοῦ κυρίου Μπομέ, διδασκάλου φαρμακοποιοῦ τοῦ Παρισίου, καὶ καθηγητοῦ τῆς χυμικῆς. Μεταφρασθέντα πρῶτον μὲν ἀπὸ τὸ γαλλικὸν εἰς τὸ ἰταλικόν, αὐθις δὲ εἰς τὸ ἀπλορωμαϊκὸν ἰδίωμα παρὰ τοῦ ἐν ἱατροῖς ἐλαχίστου Κωνσταντίνου Στεφάνου Φίτζιου τοῦ ἐκ Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων».

Τὸ τρίτον χειρόγραφον, σχήματος ὡσαύτως μεγάλου, περιεῖχε δύο διάφορα κείμενα, τὰ ἐξῆς: α') Ἐν σελίσιν 1314: «Σύνοψις ἀπάσης τῆς πρακτικῆς ἱατρικῆς, ἢτοι γινῶμαι τῶν σοφωτάτων ἱατρῶν μεταγλωττισθὲν ἀπὸ τὴν λατινικὴν διάλεκτον εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν φράσιν παρὰ Ἀλεξάνδρου Γιακουλέου Βυζαντίου εἰς χάριν καὶ ἐξόδου κυρ Κωνσταντίνου Γιακουλέου Μπασαδάκι Χανιώτη». Εἰς τὸ τέλος τῆς συνόψεως ὑπῆρχε σημείωσις τοῦ ἐκ χωρίου Λιασκοβέτζι τοῦ Ζαγορίου Κωνσταντίνου Φίτζιου, ἐν ἣ βεβαιοῦται ὅτι ἀντέγραψεν οὗτος τὴν εἰρημένην σύνοψιν δαπάνῃ Κωνσταντίνου Κρηταίου Παπαδοπούλου Μπασαδάκι Χανιώτου. Ἡ σημείωσις αὕτη ἐγράφη τῆ 19-ῃ Σεπτ. 1770. — β') Εἰς φύλλα δώδεκα ἀσελίδωτα: «Σημειώματα τινὰ περὶ ὀξέων πυρετῶν, συλλεχθέντα παρὰ Γεωργούλη Νοταρᾶ ἱατροῦ τοῦ Κορινθίου».

Ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ πρὸ τῆς Συνόψεως ὑπῆρχε φυλλάδιον ἐπίσης χειρόγραφον ἐκ φύλλων δώδεκα σχήματος τετάρτου· ἐν ᾧ περιεῖχετο εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην ὑπὸ Δημητρίου Ἀθανασίου.

Τῷ 1883-ῳ ἔτει προσηνέχθη δωρεάν εἰς τὴν ἐν Σμύρῃν βιβλιοθήκην τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς κῶδιξ χάρτινος σχήματος ὡσαύτως τετάρτου καὶ ἐσταχωμένος,

ἐν ᾧ συνηνωμένα ὑπάρχουσι δύο διάφορα χειρόγραφα, τὸ μὲν τοῦ ἔτους 1794, τὸ δ' ἕτερον τοῦ ἔτους 1742.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπάρχει πίναξ κεφαλαίων τῆς ἐν τῷ κώδικι δευτέρας τὴν τάξιν συγγραφῆς, καὶ ὁ πρόλογος αὐτῆς μετὰ τοῦ ἐξῆς σημειώματος. «Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας: τῇ 15 Ἀπριλλίου: 1794^ψ». Ὁ πίναξ δὲ οὗτος καὶ ὁ πρόλογος καταλαμβάνουσι πέντε φύλλα ἀσελίδωτα. Κατόπιν ὑπάρχουσι τὰ ἐπόμενα κείμενα.

α') Σελίς 1—100. «Ἱστορία συνοπτικὴ περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς ἰατρικῆς τέχνης, καὶ τινῶν περὶ αὐτὴν εὐδοκιμησάντων ἀνδρῶν».

β') Σελίς 101 καὶ ἐξῆς. «Διαιτητικῆς παραγγέλματα, πρὸς τὴν ὑγιεινὴν διαίταν ἀφορῶντα».

γ') Σελίς 1—61. «Ἄφορισμοὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐκ διαφόρων ἀρίστων ἰατρῶν παλαιῶν τε καὶ νεωτερικῶν, ἐκλεχθέντες καὶ μεταφρασθέντες εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων φράσιν παρὰ Γεωργίου Ὁμήρου Σμυρναίου. ρψμβ', Ἰουλίου 15^η. Ἐν Σμύρνῃ».

δ') Σελίς 62—163. «Ἄφορισμοὶ Γεωργίου Μπαγγλεβίου διδασκάλου τῆς ἰατρικῆς τέχνης εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ὁμολογητοῦ αὐτόθι ἐν τῷ ἀρχηλικίῳ (γρ. ἀρχιλυκείῳ) τῆς ἀνατομῆς, μεταφρασθέντες ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἰδιώματος εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν Ἑλλήνων φράσιν παρὰ Γεωργίου Ὁμήρου διδασκάλου Σμυρναίου. ρψμβ': Ἰουλίου 17^η: Ἐν Σμύρνῃ».

ε') Σελίς 164—205. «Ἀνακεφαλαιώσεις διαφόρων ἀφορισμῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σοφωτάτου ἰατροῦ Γεωργίου Μπαγγλίβη, μεταφρασθέντες ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἰδιώματος εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων φράσιν παρὰ Γεωργίου Ὁμήρου Σμυρναίου. ρψμβ'. Ἰουλίου 15^η: Ἐν Σμύρνῃ».

ς') Σελίς 206—247. «Ἀνθὴ τῶν ἀφορισμῶν τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ ἐρμηνεῖαι εἰς αὐτούς, μεταφρασθέντες ἐκ τοῦ λατινικοῦ εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων φράσιν».

Ἐν Πετρούπολει, 18 Ἰανουαρίου 1904.

Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

Κατάλογος ἀγνώστου βιβλιοθήκης.

Τῷ 1884-φ ἔτει εἶδον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἀντίγραφον τῆς Δογματικῆς Πανοπλίας Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαβηνοῦ, ὅπερ ἠρίθμει χάρτινα φύλλα τη' (308), μήκους 0.29, πλάτους 0.21. Τῷ ἀντιγράφῳ τούτῳ ἐπέθηκα τότε τὸν ἀριθμὸν 44. Τὸ κείμενον αὐτοῦ εἶναι δίστηλον, ὡς δὲ φαίνεται ἐγράφη περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 14-ου αἰῶνος. Τὸ στάχωμά του εἶναι τοῦ 16-ου αἰῶνος, ὁ δὲ τοῦτο ποιήσας ἔθετο ἔσωθεν ἀμφοτέρων τῶν πινακίδων 4 μεμβράνινα φύλλα ἀγιολογικοῦ τινος κώδικος τοῦ 11-ου αἰῶνος, καὶ 10 χάρτινα ἔσωθεν τῆς πρώτης μόνον πινακίδος, ἅτινα καὶ ἐπληρώθησαν ἐν τῷ 16-φ αἰῶνι μὲ κείμενον, ὅπερ δὲν ἔχω προσδιορίσει· ἐνθυμοῦμαι δὲ μόνον, ὅτι ἐν τοῖς προσθέ-